

Zprávy

Výročí profesora Vladimíra Jůvy

Prof. PhDr. Vladimír Jůva, DrSc., se narodil 14. prosince 1925 v Brně v rodině vysokoškolského učitele, profesora Vysoké školy zemědělské. Na další životní a odbornou dráhu prof. Jůvy měly vliv, kromě příznivých okolností rodinného prostředí, především jeho mimořádné nadání, píle a cílevědomost. Po absolvování gymnázia studoval v letech 1945–50 na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity filozofii, historii, muzikologii, psychologii a pedagogiku. Učitelské studium zakončil V. Jůva státními zkouškami z filozofie a historie a zároveň uzavřel v roce 1950 odborné studium pedagogiky a psychologie doktorátem z těchto oborů. Mnohstranný talent a výjimečnost osobnosti prof. Jůvy prokazují další fakta. Například skutečnost, že získal také odbornou hudební kvalifikaci ve dvou oborech na brněnské konzervatoři. Státní zkoušku ze hry na housle složil v roce 1951 a státní zkoušku v sólovém zpěvu absolvoval v roce 1955.

Jako vědec se začíná V. Jůva výrazně profilovat v letech 1956–61. V tomto období byl externím aspirantem oboru pedagogika na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. S naší nejstarší univerzitou jsou spjata i další stupně vědecké dráhy V. Jůvy. Kandidaturu pedagogických věd zde získal v roce 1962 (jeho školitelem byl prof. akad. malíř B. S. Urban) a doktorát pedagogických věd obhájil v roce 1979.

Své učitelské působení zahájil V. Jůva v roce 1950 jako středoškolský profesor na Pedagogickém gymnáziu v Kroměříži. Odtud odchází do nově zřízeného, Výzkumného ústavu pedagogického v Brně, ve kterém pracoval v letech 1954–57 jako odborný pracovník. Jeho další 33 let trávající pedagogická a vědecká práce je spjata s Filozofickou fakultou Masarykovy univerzity v Brně. Zde působil V. Jůva v letech 1957–63 jako odborný asistent, od roku 1963 jako docent a 1. listopadu 1968 byl jmenován profesorem. V letech 1963–1989 byl vedoucím katedry pedagogiky a od roku 1962 do roku 1966 vykonával na Filozofické fakultě funkci proděkana pro výuku.

Vědecky se orientuje prof. Jůva několika směry. Hlavním předmětem jeho badatelského zájmu je obecná pedagogika, těsně spjatá s dějinami pedagogiky a s pedagogikou srovnávací. Pro tyto obory pedagogiky publikoval výsledky své práce především v monografiích Pedagogika jako věda (1977), Úvod do srovnávací pedagogiky (spolu s Č. Liškařem, 1982), Vývoj pedagogického myšlení (1987). Spolu se svým synem připravil Úvod do pedagogiky (1995, 1999) a Stručné dějiny pedagogiky (1995, 1997). Tyto publikace v současnosti slouží středoškolským a především vysokoškolským studentům po celé České republice.

Další významnou oblastí vědeckého zájmu prof. Jůvy je teorie výchovy, zvláště výchovy estetické. V tomto oboru prováděl po léta individuální i kolektivní výzkumy a výsledky publikoval v mnoha studiích, například *Die ästhetische Erziehung der Jugend* (2 díly, 1967 a 1969), *Estetická výchova a všestranný rozvoj osobnosti* (1987), *Úvod do teorie výchovy* (1983), *Estetická výchova. Vývoj – pojetí – perspektivy* (1995).

Aktuální společenská potřeba směřovala vědeckou práci prof. Jůvy také do oblasti relativně méně rozpracované, a to na půdu pedagogiky dospělých a pedagogiky vysokoškolské. Výsledek byl zúročen ve dvou monografiích, které byly publikovány pod názvy *Vysoká škola a výchova* (1981) a *Mimoškolská výchova dospělých* (1984).

Univerzitní profesor PhDr. V. Jůva, DrSc., zatím uveřejnil přes 300 publikací, z toho 12 knižních monografií, 150 zásadních studií v odborných časopisech a sbornících a na padesát vysokoškolských skript. Výsledky své práce předložil ke kritickému posouzení na více než 100 odborných konferencích a vědeckých symposiích u nás i v zahraničí.

Zvláštní pozornost si zaslouží soustavná péče prof. Jůvy o výchovu vědeckých aspirantů v oboru pedagogika. Od roku 1972 byl předsedou komise pro kandidátské obhajoby v oboru pedagogika v Brně a současně členem komisí pro kandidátské a doktorské obhajoby na Univerzitě Karlově v Praze. Pro badatelskou dráhu připravil jako školitel přes 30 aspirantů, mnoho péče věnoval uchazečům o vědeckou graduovanost také na jiných vysokých školách. Prof. Jůva zpracoval na 150 posudků kandidátských, habilitačních a doktorských disertací a odborných knižních publikací. Vedle Filozofické fakulty MU přednášel po mnoho let pedagogiku i na dalších brněnských vysokých školách (VUT, VŠZ, JAMU), přednášel i v zahraničí, nejčastěji na univerzitách v Kyjevě, Sofii, Greifswaldu, Vratislavi, Kluzi.

Ve své práci navazuje na pokrokové tradice české pedagogiky vycházející z myšlenek Komenského, Lindnera, Kádnera a Chlupa. Vždy hájil komplexní pojetí výchovy osobnosti proti jednostrannosti a utilitarismu. Prof. Jůva prosazuje ve svých monografiích ideu permanentní výchovy jako jednoty heteroedukace a sebevýchovy, staví se za partnerské vztahy výchovných subjektů, zdůrazňuje rozvoj iniciativy, samostatnosti a tvořivosti. Nejvyšší principy výchovy vidí v pedagogickém optimismu, humanismu a v kulturnosti pedagogické práce. V tomto smyslu se snažil působit na své žáky a v tomto směru mnozí z nich v jeho díle pokračují.

Co zbývá ještě dodat? Například to, že každý z jeho studentů nalezl u prof. Jůvy vždy pochopení, radu a upřímné povzbuzení. Jevil se studentům téměř nedostihný svojí zvláštní noblesou a mimořádnou schopností empatie. Byl a je považován za skvělého řečníka, jehož projev se vyznačuje kromě myšlenkového bohatství také kultivovanou elokvencí a vybroušenou dikcí. Také z těchto důvodů byla a jsou setkání s ním zdrojem inspirace a životního optimismu.

Mimořádný odborný, badatelský a lidský potenciál prof. Jůvy nachází prostor pro své uplatnění také v současnosti. Prof. Jůva stále rád a s úspěchem učí. Přednáší studentům muzeologie na FF Masarykovy univerzity, působí v různých formách vzdělávání dospělých, píše posudky na vědecké práce, jeho aktivní jazykové

schopnosti jsou využívány při vedení a obhajobách rigorózních a disertačních prací zahraničních doktorandů. Neocenitelného pomocníka, rádce a experta má v prof. Jůvovi také nakladatelství Paido. Jeho odborné a jazykové úpravy textů, překlady a další redakční i ediční činnosti prospívají nejen této instituci, ale přípravě vysokoškolsky vzdělaných pedagogů vůbec.

Prof. PhDr. Vladimír Jůva, DrSc., oslaví na sklonku letošního roku významné životní jubileum. Při této příležitosti mu z celého srdce přejeme pevné zdraví a dobrou životní pohodu.

Stanislav Střelec

Návrh projektu výzkumu funkčnosti vysokoškolské přípravy učitelů

Má-li mít vysokoškolské vzdělávání učitelů smysl, musí být spolehlivěji i závazněji vymezeno, co má být. To nejdůležitější, nezbytná způsobilost učitelů nastupujících do praxe 21. století, je však dosud vymezována nejednotně i nedostatečně. V centru pozornosti převažujícího soudobého učitelského vzdělávání u nás není pedagogické umění učit lidi dobře se učit, které je stále potřebnější, ani nevhodnější lidské umění kultivovat lidské osobnosti, ale pouhý konglomerát více méně styčných vědních disciplín.

Funkční komplexní reforma učitelského vzdělávání je proto klíčovou prioritou školských priorit, je prvním nezbytným předpokladem nastolení společnosti založené na vzdělanosti, odbornosti a mravnosti. Žádoucí kvalitativní obrat usnadňují výsledky mezinárodní komparativní profesiografie učitelů České, Slovenské a Polské republiky, realizované v letech 1995–2000. Uvedený unikátní akční výzkum uskutečněný s více než tisícem dobrovolně spolupracujících učitelů základních škol tří států střední Evropy prokázal, že dosavadní příprava učitelů pro konkurenční učící se společnost 21. století je jednostranná, neracionální, nedostatečná i disfunkční, silně zaostává zejména v ČR. Největší deficity vykazuje praktické vzdělávání budoucích učitelů a kultivace jejich hodnotových orientací i dalších osobnostních předpokladů pro umění vychovávat. Zatímco příprava budoucích lékařů vrcholí jejich několikaletou cvičnou klinickou praxí ve fakultních nemocnicích, odborný profesní výcvik budoucích učitelů nedosahuje někdy za 5 let studia na předních univerzitách ani týdenní vyučovací úvazek učitele v praxi. Vidíme proto nutnost ve výzkumu i nadále pokračovat.

Projekt budoucího výzkumu chce navázat na výsledky dosažené v letech 1995 až 2000 (Blížkovský, Kučerová, Kurelová a kol., 2000). Soustředí se na konkrétní vymezení pedagogických standardů vysokoškolské přípravy učitelů základních a středních škol, a tak poskytne spolehlivější odpovědi na otázky, co má nastupující učitel minimálně prakticky umět a jaký má být. Postupná realizace projektu v letech 2000–2005 předpokládá spoluřešitele z vysokých škol i z pedagogické praxe. Přihlášky a náměty zájemců o spolupráci uvítáme. Lze je zasílat na adresu:

Prof. PhDr. B. Blížkovský
Prof. PhDr. S. Kučerová
Milénova 12
638 00 Brno

Základní literatura

Bílá kniha. Praha, 2000.

BLÍŽKOVSKÝ, B., KUČEROVÁ, S., KURELOVÁ, M. a kol. *Středoevropský učitel na prahu učící se společnosti 21. století*. Vzdělávací situace, profesní činnosti a podmínky učitelů České, Slovenské a Polské republiky. Závěry akčního srovnávacího výzkumu. Brno: Konvoj, 2000. 252 s.

KUČEROVÁ, S. *Člověk – hodnoty – výchova*. Kapitoly z filosofie výchovy. Prešov: Mana-Con, 1996. 232 s.

BLÍŽKOVSKÝ, B. *Systémová pedagogika*. Celostvé a otevřené pojetí vzdělávání a výchovy. Druhé upravené a doplněné vydání. Ostrava: Amosium, 1997. 315 s.

Bohumír Blížkovský

Omluva

V čísle 3/2000 *Pedagogické orientace* v článku Jiřího Němce byly vloženy obrázky, které po zpracování průtiskovou technologií výrazně ztratily na kvalitě. Tímto se omlouváme autorovi i všem čtenářům. Zároveň prosíme, aby autoři koncipovali případné ilustrace jako pérovky, které jsou vzhledem k použité technologii zpracování optimální.

Technická redakce